

Викликає занепокоєння те, що не ведеться племінна робота з худобою, яка утримується в приватному секторі. А чому б не створити у великих селах комерційні пункти штучного запліднення корів і підпорядкувати їх сільським громадам або ветеринарним службам. Самопливу не має бути в цій важливій справі. Високопродуктивна корова зараз на ринку коштує 1,2-2,5 тис. грн., то було б доцільно мати зоотехніків-селекціонерів, які б, знаючи породні та продуктивні якості корови, рекомендували теличок для вирощування на плем'я. Взагалі, де немає суспільних формувань АПК, сільські громади мають перебирати на себе відповідальність за виробничу діяльність селянських сімей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Народное хозяйство СССР в 1985 г. Стат. ежегодник. - М.: Финансы и статистика, 1986. - с. 185, 202
2. А.В. Чаянов Крестьянское хозяйство. - М.: Экономика, 1989
3. А.В. Чаянов Очерки по теории трудового хозяйства. - Вища школа 1.М., 1912. С.1-2
4. Кэмбелл Р. Маконнелл, Стэнли Л.Брю. Экономикс. - Т.2.М.: изд. Республика, 1992. С.182
5. Економіка України. //Преса України, -1999.- №2.- с.54

УДК 631.153:332.021.8

СТРАХУВАННЯ ПОСІВІВ – ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ

*А.С.Пшениченко, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

В світовій практиці страхування майна, худоби, врожаю — це система заходів щодо створення резервного грошового фонду, призначеного для відшкодування втрат від стихійного лиха та інших несприятливих умов в сільському господарстві. Резервний (страховий) фонд є частиною сукупного суспільного продукту, важливим джерелом забезпечення відтворення. В Україні існує державне і не державне страхування. Порядок і умови страхуван-

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 4, 2003

23

ня, його види і об'єкти визначаються законодавством та договорами страхування, заключеними між страхувальником та страховим органом.

Страховий фонд створюється за рахунок платежів підприємств-страхувальників, які є складовою частиною їх витрат.

Законом України “Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років” передбачено обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, а стосовно врожаю зернових культур і цукрових буряків — сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності.

Частково страхові платежі по обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень компенсуються за рахунок Державного бюджету України у розмірі не менше 50 відсотків витрат, понесених сільськогосподарськими підприємствами.

Страхування посівів і багаторічних насаджень здійснюється на випадок загибелі або пошкодження внаслідок оповзнів, засухи, повені, бурь, злив, граду, обвалів, дії підґрунтових вод, селів, ударів блискавки, морозів, зайвого зволоження, вимокання, випрівання, безводдя в джерелах зрошення, інших незвичайних для даної місцевості метеорологічних чи інших природних умов, а також у випадку загибелі або пошкодження від хвороб і шкідників.

Умови функціонування сільськогосподарських товаровиробників в сучасній економіці стають дедалі складнішими, кількість факторів, які впливають на їх діяльність, має тенденцію до збільшення. Цьому сприяє прагнення України до вступу в Світову організацію торгівлі, набуття нею статусу держави з ринковою економікою, міжнародна інтеграція, розвиток науково-технічного прогресу, зростаючі вимоги до якості продукції з боку споживачів, глобальні зміни клімату.

Про біди та втрати, що звалилися у 2003 році на селян Миколаївщини і України в цілому, знають усі. Недорід пшеничних ланів, підсилений сьогоднішніми негараздами в зерновій галузі

вітчизняного аграрно-промислового комплексу, стає проблемою не лише продовольчою, а й визначальною у політичних питаннях.

Працівники сільськогосподарських підприємств області, які вклали стільки праці і коштів у зернове поле і очікували від нього такої ж щедрої віддачі, нараз втратили майже все. Особливо боляче, що посіяні під урожай 2003 року озимі зернові та великі сподівання на них наші аграрії втрачали двічі, а то й тричі. Перший раз наприкінці зими, коли в Миколаївській області 90 відсотків площ озимини загинули під притертою льодяною кіркою. Довелось майже все пересівати заново. Але й нові посіви в перший період вегетації виглядали не переконливо, значна їх частина не дала добрих сходів через те, що з квітня і до початку липня на поля не впало жодної краплини дощу. Господарства, які мали посівний матеріал чи гроші, щоб його придбати, засівали ниву ще і ще раз. Саме за таким драматичним сценарієм розгорталися події в приватному сільськогосподарському підприємстві “Білоусівське” Вознесенського району.

Під урожай 2003 року приватне сільськогосподарське підприємство “Білоусівське” з осені посіяло 1088 га озимих культур: 374 га пшениці, 658 га ячменю та 56 га жита. Усі посіви було проведено в оптимальні строки високоякісним протруєним насінням районованих сортів. Згідно з технологіями, при передпосівній підготовці ґрунту та під час сівби внесли мінеральні добрива. Як наслідок, в зиму посіви ввійшли здоровими, добре розкущеними. Бізнес-планом підприємства передбачалося отримати у 2003 році по 36 центнерів зерна з гектара. І для цього були підстави.

Кредит у розмірі 276 тис. грн. приватне підприємство одержало у Вознесенському відділенні Промінвестбанку. Тепер залишалося застрахувати посіви, як того вимагає відповідна постанова Кабінету Міністрів України № 1000 від 11 липня 2002 року. Але останні десять років страхування посівів підприємство не здійснювало. А це в зоні критичного землеробства, якою вважається Причорномор'я, конче необхідно для того, щоб зменшити ризики, які щорічно чатують біля полів “Білоусівського”.

Керівництву підприємства доцільно було б укласти договір

страхування озимих з Миколаївською обласною дирекцією Національної акціонерної страхової компанії “Оранта”. Перед укладанням договору посіви обстежуються представниками НАСК “Оранта”, що засвідчується відповідним актом. Краще це було б зробити не пізніше 15 січня, коли культури перебували в доброму стані. За договором страхування підприємство повинно віднести на витрати виробництва і сплатити страховику указану в договорі суму.

Заяву страхувальника підписують керівник та головний бухгалтер. В окремих випадках з ініціативи страховиків для обрахування вартості врожаю та страхової суми в заяві вказують планову врожайність озимих культур, а не середню за попередні три роки, що підтверджується письмово листом Миколаївської дирекції НАСК “Оранта”. Це важливо тому, що коли настав страховий випадок, саме принцип обрахування урожайності (за методикою, затвердженою Кабміном, чи запропонованою представниками “Оранти”) стає каменем спотикання на шляху до виплати страхової суми.

Спеціалісти “Білоусівського” впродовж усього холодного періоду відстежували стан перезимівлі озимих культур. Щомісяця, починаючи з січня, відбирали та вирощували моноліти і складали акти на їх обстеження. У лютому 2003 року, внаслідок несприятливих погодних умов, на посівах озимих утворилась щільна льодяна кірка завтовшки 40-80 міліметрів, що призвело до повної загибелі всіх озимих на площі 1088 га.

Факт виникнення страхового випадку підтверджено актом від 22 лютого 2003 року за участю фахівців управління сільського господарства і продовольства Вознесенської райдержадміністрації, довідкою Миколаївської метеорологічної станції від 4 березня. Цього ж дня телеграмою треба повідомити про це НАСК “Оранта”. Представники Миколаївської дирекції НАСК “Оранта” повинні підтвердити повну чи часткову загибель застрахованих посівів озимих культур своїм актом.

Ці стовідсоткові втрати озимих подвоїли “Білоусівському” обсяги весняно-польових робіт. Належало (з урахуванням пересіву) посіяти 2460 га сільськогосподарських культур. А це нові

витрати: 307,8 тис. грн., пішло на посів, 369,3 тисяч — на пересів загиблих озимих. Таким чином, з кредиту Промінвестбанку не залишилося нічого. А ще ж треба було за щось завершувати комплекс весняно-польових робіт, купувати засоби захисту рослин, доремонтовувати зернозбиральну техніку. Про нову позику не могло бути й мови, оскільки усе майно і посіви були у заставі згідно з попередніми кредитними угодами. Тому 2 березня підприємство звернулося з листом-проханням до голови Миколаївської облдержадміністрації О.М.Гаркуші щодо надання фінансової допомоги. На підставі цього підприємству було списано частину боргу перед державним бюджетом в сумі 190 тис. грн.

Справа страхування ризиків в аграрному секторі України перебуває поки що на початковій стадії розвитку. Зрушити її з місця в умовах затяжної кризи в сільському господарстві було непросто. А потреба неабияка. На цьому наголошували у виступах на Всеукраїнській нараді аграріїв Президент України, Прем'єр-міністр, обов'язкове страхування заставного зерна задеклароване у Законі України про зерно і ринок зерна, зрештою, страхування майбутнього урожаю вимагає згадана вже постанова Кабінету Міністрів.

У останні два роки сільгосптоваровиробники почали активніше звертатися до страхових компаній, укласти відповідні договори. 2003 рік ще раз переконав: не треба ризикувати! Але він і засвідчив, що без підтримки держави самим страховикам нереально буде сповна покрити збитки в сільськогосподарській галузі. У проекті Держбюджету на 2003 рік передбачалося 100 млн. грн, на компенсацію господарствам страхових платежів. У прийнятому бюджеті цих грошей вже не було. Можна сподіватися, що надалі держава на цьому не економитиме.

“Білоусівське” у 2002 році отримало доходу (виручки) від реалізації продукції, робіт, послуг 1351,8 тис. грн., а кредиторська заборгованість вже на 01.01.03 року склала 1825,5 тис. грн., тобто перевищувала виручку у 1,35 рази. Щоб вийти з кризи, в якій знаходиться підприємство, треба у 2003 році виробити і реалізувати продукції на суму не менше 4 млн. грн., або майже в

три рази більше ніж у 2002 році. На нашу думку, це не реально. У 2002 році від реалізації зернових було отримано 61,5 тис. грн, збитку, а завдяки прибутковості соняшнику (92,9 тис. грн.) від рослинництва отримано 35,7 тис. грн, прибутку. Від реалізації продукції тваринництва отримано 266,2 тис. грн, збитку, в тому числі від реалізації худоби в живій масі — 193,1, від реалізації свиней — 18, молока — 54,8, меду — 0,3 тис. грн. Дохід від реалізації іншої продукції, робіт і послуг склав 83 тис. грн, при собівартості 75 тис. грн. Усього по підприємству собівартість реалізованої продукції складала 1360,9 тис. грн., а дохід (виручка) від реалізації — 1135 тис. грн. Це свідчить, що господарство фінансує збиткову діяльність через збільшення заборгованості.

Закон України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” від 19 червня 2003 року № 963 — IV визначає правові, економічні та соціальні основи організації здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і спрямований на забезпечення раціонального використання і відтворення природних ресурсів та охорону довкілля.

В основному “Білоусівське” дотримується вимог земельного законодавства. В попередні роки щорічно залишались неораними від 600 до 900 га ріллі. В останні три роки таких явищ підприємство намагається не допускати. Восени 2002 року лишилися незораними 150 га з причини заволодження низинних пойменних площ.

При нарахуванні страхових платежів кредитується субрахунок 655 “Розрахунки за страхуванням” і дебетуються рахунки витрат на виробництво (23 “Виробництво”, 91 “Загальновиробничі витрати” та інші).

Заборгованість страховим організаціям погашається шляхом перерахування коштів з кредиту рахунка 31 “Рахунки в банках” в дебет субрахунка 655. Крім того, по дебету субрахунка 655 обліковуються страхові відшкодування страховими організаціями за повністю або частково загиблі посіви або майно, яке належить “Білоусівському”. На суму відшкодування дебетується субрахунок 655 і кредитується рахунок 75 “Надзвичайні доходи”. Сума страхових відшкодувань, одержаних підприємством від страхових

організації згідно з договором страхування, відображується по дебету рахунка 31 "Рахунки в банках" і кредиту субрахунка 655. Якщо вартість утраченого майна або витрати по посівах, що загинули, не компенсується страховими відшкодуваннями, то ця сума відноситься на дебет рахунка 99 "Надзвичайні витрати" з кредиту рахунків 23 "Виробництво", 20 "Виробничі запаси" та інших рахунків класу 2 "Запаси".

УДК 332.3:631.11

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Л.І.Сухініна, кандидат технічних наук, доцент

Миколаївський державний аграрний університет

О.М.Краснова, методист

Український державний морський технічний університет

Сільське господарство області складає важливу частину народного господарства, де стабільно зайнято більше 20% населення. Результати роботи галузі, добробут людей, заможність держави залежать від ефективності використання землі, головного засобу виробництва в сільському господарстві.

Питаннями організації раціонального землекористування займалися відомі вчені-аграрники: Даниленко А.І., Доманчук Д.П., Грабак Н.Х., Федоров М.М., Вервейко А.П. та інші, дослідження яких є ґрунтовними та важливими. Але і сьогодні залишається невирішеною [4] проблема створення умов ефективного використання землі.

Рівень землекористування залежить насамперед від соціально-економічних факторів [2], фінансування робіт по захисту земель від шкідливого антропогенного впливу, підвищення родючості ґрунтів, застосування природоохоронних технологій виробництва [1].

Метою даної статті є вивчення стану використання земельних